

Slægten Sandberg på Køng Fabrik

Peter Ferdinand Sandberg (1808-1883)

Født 24. marts 1808¹, hjemmedøbt d. 30. marts – ifølge Kjøng Ministerialbog², konfirmeret i Køng kirke 14. april 1822³. I rubrikken ”Dom over Kundskab og Opførelse”, som blev udfyldt ved konfirmationen, står der om ham: ”Fortjener baade for Kundskab og Forhold særdeles Roes”.

Hans far var *Peter Ferdinand Sandberg*, født ca. 1778. Han var fuldmægtig ved Køng Fabriks udsalg i København og desuden medlem af det Kgl. Livjægerkorps og deltog som sådan under englændernes belejring af København i Udfaldet i Classens Have d. 31. august 1807. Han blev under kampen så alvorligt såret af skud, at han samme dag døde på Frederiks Hospital og sammen med 2 andre faldne begravet fra Garnisons kirke d. 4. september 1807.⁴

Hans mor var *Kirstine Marie Munck*. Hun var datter af en snedkermester Munch, hvis enke giftede sig med en ældre ungar, nemlig Fabrikør Chr. Hansen på Kjøng Fabrik, hvorved Kirstine blev Chr. Hansens plejedatter⁵. P.F. Sandberg har formentlig lært Kirstine at kende, når han var i Køng for at gøre fabrikkens lager op.⁶ Kirstine tog ophold hos sin mor og stedfar i Køng efter P.F. Sandbergs død. Hun giftede sig igen ca. 1815, og i den forbindelse foreligger der skifte over hendes afdøde mand. I ægteskabet med P.F. Sandberg var der foruden sønnen Peter Ferdinand Sandberg to piger. Da Kirstine iflg. skiftet havde mistet alt, hvad familien havde ejet ved Københavns Bombardement og kun med nød og næppe og ved almisser kunne opretholde livet, blev de tre børn opdraget af personer, som var tilknyttet Køng Fabrik:

Sophie Jensine Sandberg blev døbt d. 12. december 1802 – formentlig i København - og konfirmeret i Vordingborg kirke i 1818⁷ – i øvrigt samme dag som Nelly Burd, datter af den skotske blegemester Charles Burd på Vintersbølle Blegeri. Sophie Jensine blev iflg. skiftet opdraget i Vordingborg for Rybergs regning.

Charlotte Hedevig Engelke Sandberg blev døbt d. 11. april 1806 – formentlig i København og konfirmeret i Køng kirke d. 9. april 1820. Hun og broderen Peter Ferdinand blev opdraget hos Fabrikør Chr. Hansen på Køng Fabrik.

¹ P.F. Sandberg ”Fra Barndommens Land”, duplikat, Aarhus 1951, p. 7

² Dette kan desværre ikke verificeres, da Køng præstegård brændte i 1859 og med den alle kirkebøger fra før 1813. Men i 1822 har præsten stadig kunnet finde oplysninger i de gamle kirkebøger. P.F. Sandberg skriver, at han blev døbt i Køng kirke d. 18. april, men denne dato kan angive datoen for hans fremstilling i kirken efter hjemmedåben.

³ Arkivalier online, Kirkebog Køng 1813-33, opslag 69

⁴ Arkivalier online, Kirkebog for Garnisons Kirke 1706-1807, opslag 341

⁵ P.F. Sandberg ”Fra Barndommens Land”, duplikat, Aarhus 1951, p. 6

⁶ Ibid.p. 7

⁷ Arkivalier online, Kirkebog for Vordingborg sogn 1814-22, opslag 225

Peter Ferdinand bliver udlært som væver på Køng Fabrik med svendebrev fra 1. juni 1827:
Lærebrev.

Da Peter Ferdinand Sandberg her af Byen har fuldendt sine bestemte Læreaar her ved Linned Manufakturet og har sig udlært i Samme, har opført sig, som det anstaar et moralsk, godt og ærekyært Menneske, men har ogsaa erhvervet sig udmærket gode Kundskaber i sin Profession, saa erklæres han herved til Svend med det Ønske, at han fremdeles som hidindtil maa opføre sig som et godt moralsk Menneske og rette sig efter hans Majestæts Kongens Love og Anordninger, og at han stedse maa fremme sine Kundskaber, tiltage i Duelighed i sin Profession til sit eget og Fædrelandets Vel.

Det Kongelige Linnedmanufactur paa Kjøng, den 1. Juni 1827.

C. Hansen.
Fabrikør⁸.

Efter at være blevet udlært, fik P.F. Sandberg først ledelsen af et af fabrikkens væveværksteder, hvorefter han tog til København for at studere ved Kunstakademiets tegneklasse og høre forelæsninger i fysik hos H.C. Ørsted. Derefter rejste han 2 år til Tyskland for at uddanne sig yderligere i væveriet, bl.a. i Berlin og Chemnitz i Sachsen samt i Wien⁹.

I 1836 bliver han fabriksmester på Køng Fabrik efter Hans Peter Petersen, som i 1832 havde overtaget hvervet efter Chr. Hansen, som døde d. 22/5-1829.¹⁰ I Tyskland havde Sandberg studeret damaskvæveriets nyeste metoder og indførte mere og mere disse på Køng Fabrik, hvilket i høj grad forbedrede fabrikkens i forvejen gode ry.¹¹

I FT 1840 (fra februar) er han ugift og bor i ”Kjøng Fabriks Mesterboelig”, men d. 8 juni 1840 bliver han gift med Nielsine Dorothea Rerup fra Virum nord for København¹². Hun er født i 1820, og fabriksbestyrer Ole Ferdinand Olsen (som bor i Integade i København, og er gift med en søster til Nielsine) er forlover for Peter Ferdinand. Nielsine og Peter F Sandberg har ved FT 1845 3 små børn, Karen Laurine Vilhelmine på 4 år, Christian Ferdinand på 3 og Ida Sophie på 1 år og en husholdning med 3 tjenestefolk.

Ved FT 1850 tæller husholdningen nu endnu et barn, Sophus på 3 år, men datteren Ida Sophie er død i 1845¹³. I 1850 får de endnu en søn, Peter. Der er nu 4 tjenestefolk – heraf en ung Christian

⁸ Lærekontrakten citeret fra P.F. Sandberg ”Fra Barndommens Land”, duplikat, Aarhus 1951, p. 7

⁹ P.F. Sandberg ”Fra Barndommens Land”, duplikat, Aarhus 1951, p. 8

¹⁰ Arkivalier online, Kirkebog for Køng 1829-40, opsl. 287. Skifte fra 1829-30 – se http://www.koengmuseum.dk/?page_id=487

¹¹ Ibid., p. 9

¹² Arkivalier online, Kirkebog for Kongens Lyngby sogn 1834-44, opslag 204

¹³ <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?epid=17224298#204892,38875812>

Apel på 16 år. Desuden bor den tidligere fabrikør Chr. Hansens enke på 96 år sammen med familien – hun har dog pension efter sin afdøde mand.

I 1852 flytter fabriksbestyrer Ole Ferdinand Olsen i samråd med P.F. Sandberg Køng Fabrik til Vintersbølle, hvor fabrikkens blegeri havde ligget i mange år. I 1861 solgte Ole Ferdinand Olsen

P.F. Sandberg og Sine Rerup Sandberg ca. 1881.

Vintersbølle væveri og blegeri til Sandberg og til sin søn Christian Olsen, som i øvrigt 18. juni 1864 giftede sig med Sandbergs datter Laurine¹⁴.

Igennem erindringer fra væverslægten Apel får vi dette billede af P.F. Sandberg: ”Gamle Sandberg var en storartet mand. Han var streng, men retfærdig. Hans ord stod så fast som Gåsetårnet, vi så op til ham.”¹⁵

P.F. Sandberg dør 4. februar 1883 i Vintersbølle og begravnes på Lyngby gamle kirkegård d. 10. februar¹⁶. Nielsine flytter til Kgs. Lyngby og dør 1. december 1901 i København (hos datteren Laurine og hendes mand Chr. Olsen?) og begravnes på Lyngby gamle kirkegård d. 8. december 1901¹⁷.

Christian Ferdinand Sandberg (1842- 1900)

Blev født d. 24. september 1842 i Køng¹⁸. Gik i skole i den gamle Vordingborg Realskole på Kirketorvet og blev konfirmeret 1. søndag efter påske i 1857¹⁹, hvorefter han trods moderens bønner og tårer drog til søs i august 1857 med Kaptajn Christian Christoffer Schmiegelow på barken ”Augusta Aurora”²⁰. Iflg. kaptajnens attest gik rejsen fra København til Cronstadt, videre til Bristol og Melbourne i Australien. Derefter til Amoy, Swatow, Shanghai og Hongkong i Kina og til Singapore og Gulf of Siam, hvorfra til London og tilbage til København d. 3. december 1859. Efter endnu et par længere ture tog Chr. Sandberg styrmandsexamen i København,

ifølge søfartsbogen med bedste karakter, hvorefter han igen gjorde en længere rejse. Som

¹⁴ Arkivalier online, Kirkebog for Vordingborg 1859-67, opslag 146

¹⁵ P.F. Sandberg ”Fra Barndommens Land”, duplikat, Aarhus 1951, p. 13

¹⁶ Arkivalier online, kirkebog for Vordingborg 1875-83, opslag 212

¹⁷ Arkivalier online, kirkebog for Kongens Lyngby 1898-1902, opslag 107

¹⁸ Arkivalier online, kirkebog for Køng sogn 1841-57, opslag 8

¹⁹ Arkivalier online, kirkebog for Vordingborg 1852-59, opslag 99

²⁰ Reference til skibet her: <http://www.jmarcussen.dk/maritim/hs/regskib.html>. ”Augusta Aurora” sank i 1864 i Rio.

værnepligtig gjorde han tjeneste på opmålingsdamperen ”Hertha” fra d. 1. maj 1863, hvorefter han i forbindelse med krigen mod Tyskland blev udkommanderet med korvetten ”Hejmdal”, hvor han endte som 2.styrmænd og deltog i slaget ved Helgoland d. 9. maj 1864, hvor kommandør Suenson slog østrigerne på flugt²¹. Da krigen sluttede i 1864, gik C.F. Sandberg i land og uddannede sig til væver på Køng Fabrik. Efter at være blevet væversvend tog han til København, hvor han lærte at tegne på den tekniske skole og viste stort talent for mønstertegning. Siden rejste han ligesom sin far til Chemnitz i Saxen, hvor han studerede væveri og maskiner, og derefter rejste han til Hannover, hvor han studerede blegning. Fra Tyskland rejste han til Irland, hvor han studerede blegning i nærheden af Dublin. Han rejste hjem over England og overtog i 1872 ledelsen af Køng Fabrik i Vintersbølle efter faderen, som dog stadig fulgte med i fabrikkens arbejde og var en god rådgiver. Den 2. oktober 1873²² giftede Chr. Sandberg sig med Maren Christoffersen, født 26. februar 1845²³, datter af boelsmand Christoffer Hansen og hustru Ane Andersdatter, Bakkebølle Mark, som han allerede havde udset sig som hustru, da han gik i land efter krigen i 1864²⁴.

Korvetten Heimdal (1857-86). Mere om skibet her:
[http://www.navalhistory.dk/danish/skibene/h/hejmdal\(1857\).htm](http://www.navalhistory.dk/danish/skibene/h/hejmdal(1857).htm)

Ved FT 1880 har parret har 5 børn. Den ældste er den senere apoteker Peter Ferdinand Sandberg, som blev født i 1875 og sammen med sine søskende voksede op i det lille samfund, som levede omkring fabrikken i Vintersbølle og i 1951 skrev sine barndomserindringer, som er en væsentlig kilde til vores viden om Køng Fabrik – især i Vintersbølletiden fra 1852-1906.

Christian Sandberg oplevede fabrikkens storhedstid midt i 1800tallet, hvor den vandt sølvmedalje ved Den store Nordiske Udstilling i København både i 1872 og 1888, men efterspørgslen efter håndvævede hørvarer faldt i slutningen af 1800tallet, efterhånden som maskinvævene blev bedre og bomulden blev det billige alternativ til hør.

P.F. Sandberg beskriver sin fars sidste år på flg. rørende måde:

”Min Far, der ved Siden af sin Virksomhed havde levet et udpræget Friluftsliv og været en ivrig Jæger og Fisker, havde en sej Konstitution, men disse Aars Bekymringer og Slid tog stærkt paa

²¹ Detaljer om dette slag og ”Hejmdals” medvirken kan læses her:
http://www.navalhistory.dk/danish/Historien/1848_1864/Helgoland1864.htm

²² Arkivalier online, kirkebog for Vordingborg 1867-75, opslag 163

²³ Arkivalier online, kirkebog for Vordingborg 1841-46, opslag 71

²⁴ Bortset fra de i fodnoterne angivne kilder stammer vores viden om Chr. Sandbergs tidlige liv fra P.F. Sandberg ”Fra Barndommens Land”, duplikat, Aarhus 1951, p. 13-16

ham. Da min Broder Carl, der var Sømand, som Far havde været det i sine unge Dage, druknede udfør Skagen i en Snestorm November 95²⁵, fik Far sit Knæk og stod ikke i 1900²⁶ en Lungesygdom igennem. I April samme Aar var vi paa en grødefuld Vaardag, hvor Vintersbølle Skov var ved at iklæde sig sin lysegrønne Pragt, samlet om hans Baare. Det var sidste Gang, jeg saa alle de kendte Ansigter fra Kjøng Fabrik samlet, og det var en lille sorgfuld Skare²⁷.”

FT fra 1845 – 1906 for Vintersbølle Bleg viser tydeligt, hvordan antallet af vævere skrumper ind, og P.F. Sandberg fortæller, hvordan det tog på hans far, når han måtte sende væverne hjem med besked om, at der ikke var arbejde til dem. Væverne så skriften på væggen og lod ikke mere deres sønner oplære i håndværket. Christian Sandbergs søn Johannes, som oprindelig var udset til at blive hans efterfølger, blev heller ikke oplært i væveriet, men blev uddannet kontorist og siden styrmand.²⁸

Oplysningerne er samlet og redigeret af Karen Schou-Pedersen, april 2015

²⁵

²⁶ Døde d. 23. april 1900 og blev begravet på Vordingborg kirkegård d. 30. april. Kilde: Arkivalier online, kirkeborg for Vordingborg 1900-1902, opslag 191

²⁷ P.F. Sandberg "Fra Barndommens Land", duplikat, Aarhus 1951, p. 45

²⁸ P.F. Sandberg "Fra Barndommens Land", duplikat, Aarhus 1951, p. 46